

7. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник/ За ред. проф. А. Й. Капської. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 352 с.
8. Табачник Д. Вирішення проблеми безпритульності - завдання пріоритетне // Соціальна політика. - 2003. - 29 січня. - С. І.
9. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. - М.: Наука, - 1991.-445с.

УДК 343. 627(094. 9)

Гурей Т. І.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРОТИДІЇ ЖОРСТОКОМУ ПОВОДЖЕННЮ З ДІТЬМИ

В статті розглядаються законодавчі аспекти протидії жорсткому поведженню з дітьми в сім'ї.

Ключові слова: сім'я, конвенції ООН про права дитини, конституція України, закон «Про попередження насильства в сім

Не є секретом у сьогоднішньому суспільстві, що проблема насильства та жорстокого поведження з дітьми примушує говорити про себе на різних рівнях. Дослідження, що проводяться у нашій державі та за кордоном, також підтверджують надзвичайну гостроту проблеми та поширення різних форм жорстокого поведження з дітьми.

Кожен суспільний прояв в соціумі повинен бути належним чином визначений, оцінений та систематизований.

Ми спробуємо систематизувати правовий аспект такого негативного прояву, як жорстоке поведження з дітьми. Поняття «жорстоке поведження з дитиною» буде означати будь-які форми фізичного, психічного, сексуального або економічного та соціального насилля над дитиною в сім'ї або поза нею.

Прийняття відповідної законодавчої бази у сфері попередження насильства в сім'ї та жорстокого поведження з дітьми свідчить про визнання цієї проблеми у світі. Винесення її з розряду приватної проблеми родини на державний рівень.

Міжнародна позиція щодо протидії насильству та жорсткому поведженню висловлена у ст. 3, 9 та 19 Конвенції ООН про права дити, які гласять наступне:

«1. В усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. (Стаття 3).

1. Держави-учасниці вживають усіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітницьких заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації...

2. Такі заходи захисту, у випадку необхідності, включають ефективні процедури для розроблення соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які турбуються про неї, а також здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передання на розгляд, розслідування, лікування та інших заходів у зв'язку з випадками жорстокого поводження з дитиною... (Стаття 19).»

Зазначені міжнародні норми відображені у Конституції України.

Стаття 3 гласить: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» і згідно статті 21 «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними».

Стаття 28. «Кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Стаття 52. «Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідується законом. «

Стаття 150 Сімейного Кодексу України, розбудовуючи конституційні положення, гласить:

«4. Батьки зобов'язані поважати дитину.

6. Забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини.

7. Забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарання, які принижують людську гідність дитини.»

Наступним кроком у розбудові правових засад протидії насильству та жорстокому поводженню став Закон України «Про охорону дитинства», який у статті 10 закріпив норму на право захисту дитини від усіх форм насильства «Держава здійснює захист дитини від: усіх форм фізичного і психічного насильства,

образи, недбалого і жорстокого поводження з нею, експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють».

У Законі України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» сформульовано основні напрямки державної політики у сфері соціальної роботи з дітьми і полягають вони у «розробленні та здійсненні комплексу заходів щодо відновлення соціальних функцій, психологічного та фізичного стану дітей та молоді, які зазнали жорстокості, насильства, потрапили в екстремальні ситуації». Стаття 14 зазначеного Закону чітко сформулювала завдання усіх суб'єктів, які надають соціальні послуги, на відновленні соціальних функцій та наданні допомоги дітям, які зазнали жорстокості та насильства.

Законом України «Про освіту» відводиться певна роль педагогам, які зобов'язані «захищати дітей, молодь від будь-яких форм фізичного або психічного насильства».

Рішучим кроком уперед та значним досягненням нашої держави було прийняття Закону «Про попередження насильства в сім'ї», що набрав чинності у березні 2002 року.

Цей Закон визначив основні принципи і напрямки боротьби з цим явищем, а також способи надання допомоги постраждалим, визначає правові і організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї.

Закон вперше визначає терміни, які використовуються в практиці соціальної роботи та юриспруденції і пов'язані із поняттям насильства та дає їх визначення.

Після прийняття Закону на порядку денному стало створення механізму його виконання. Перший крок в цьому напрямку зробив Державний комітет у справах сім'ї та молоді, який у лютому 2002 р. видав наказ «Про затвердження порядку здійснення працівниками ЦССМ соціального інспектування з метою забезпечення соціального супроводу неблагополучних сімей». З'явилися і інші підзаконні акти:

20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу»;

21. міжвідомчий наказ Мінсім'ямолодь та МВС «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї та молоді, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів

внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї»;

22. міжвідомчий наказ Мінсім'ямолодь, МВС, МОН та МОЗ «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення»;

23. наказ МВС «Про заходи щодо виконання Закону України «Про попередження насильства в сім'ї»;

24. наказ МВС «Про затвердження Інструкції про порядок узяття на профілактичний облік та порядок зняття з профілактичного обліку осіб, які вчинили насильство в сім'ї».

У травні 2003 року Верховна Рада України доповнила Кодекс про адміністративні правопорушення статтю 173-2 «Вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису», тим самим була ліквідована велика прогалина у законодавстві.

Зазначені нормативні акти чітко розділяють повноваження різних суб'єктів роботи із протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми та регламентують їх взаємодію.

Але, нажаль, достатній розвиток нормативно-правової бази для роботи в галузі протидії та запобігання насильству над дітьми без ефективності методів впливу на осіб, які вчиняють насильство та жорстоко поводяться із дітьми, не принесе бажаного ефекту.

Доводиться констатувати, що сьогодні робота з попередження насильства в сім'ї спрямована переважно на організацію надання допомоги потерпілим та застосування санкції до кривдника, тобто-на подолання наслідків насильства, а не на попередження цього явища. Адже для того, щоб вирішити проблему, необхідно подолати причини її виникнення.

In the article are examined the legislative aspects of counteraction legal cruelty with children in family.

Keywords: *family, conventions of UNO about rights for a child, constitution of Ukraine, law «On warning of violence in family».*

СПИСОК ОСНОВНИХ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Власов П.О., Насильство в сім'ї та соціальна робота із сім'ями, в яких чиниться насильство Інформаційно-практичний посібник. — Дніпропетровськ: Дніпропетровська міська гро-

- мадська організація «Жіночий інформаційно-координаційний центр», 2004. - 72 с.
2. Бойко О. В. Насильство в сім'ї: соціологічний аналіз явища. Дис. канд. соціол. наук: НУВС, Харків, 2003. - 212 с.
  3. Дмитренко М.І., Тропінін М.В., Власов П.О. Попередження насильства у сім'ї: Методичні рекомендації. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський юридич. ін-т МВС України, 2001.-56 с.
  4. Збірка інформаційних матеріалів та нормативно-правових актів з питань попередження насильства в сім'ї, зокрема над дітьми/ Уклад. Журавель Т. В. - Київ: Видавничий дім «КАЛИТА», 2005. - 88 с.

УДК 364. 632: 343. 226

Занадрук П. І.

ПРОБЛЕМА НАСИЛЛЯ ДІТЕЙ - ЯК ГОСТРЕ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ

В статті дається поняття насильства над дітьми, його ознаки і види, що передбачені чинним законодавством.

Чому насильства дітей стали такою гострою проблемою сучасного суспільства? Які корені і фактори ризику сприяють цьому явищу?

Окрема увага приділена насильству в мережі Інтернет.

Ключові слова: *дитина, насильство, жорстокість, свідомість дитини, мережа Інтернет.*

Сьогодні гостро стоїть проблема насилля дітей як соціально - правове явище. Це в сучасних умовах має не тільки психологічний, а й соціально-правовий характер. Міжнародне співтовариство неодноразово в Комісії ООН з прав людини при розгляді доповіді підкомітету з прав дитини щодо виконання Конвенції про права дитини наголошувало, що кожна країна має обов'язково робити аналіз, як соціальних, так і правових аспектів на вплив боротьби з насиллям проти дітей. В Україні, як суб'єкті міжнародного права, тривалий час вивченням цієї проблеми займалися в основному окремо від соціальних працівників